

ימי חיך ימים כל ימי חיך הלילות כו'. היינו משום דבתיבת כל יש במשמעו שני דברים. אחד שצריך להזכיר בכל הימים אפי' באותן הימים דה"ל שאין מזכירין וביינו ימות המשיח אבל מ"מ באותן הימים שמזכירין בהם א"ל להזכיר תמיד דהיינו ביום ובלילה. אבל ראב"ע כבר דכל לא בא לרבות ימים אחרים רק פירושו תמיד. ר"ל שבאותן הימים שמזכירין יזכירו תמיד דהיינו אף בלילות. שכן מצינו בקרבן פסח שגם היו מקריבים אלא בבוקר ובערב ואפ"כ נקרא עולת תמיד. כן מ"ס כאן כל פי' תמיד:

ורא זכיתי שתאמר יליאת מלרים בלילות. אף שבאמת חכמים פליגי אבן זומא אך ראב"ע לא ראה אלא דברי בן זומא לבדו. אלא שרבי פסידר המשנה ראה שחכמים פליגי אבן זומא וכתב זה במתניתין:

ורא זכיתי. פי' לא היה לי זכיה עד השתא שתאמר יליאת מלרים בלילות ודלא כפי' הרב מברטנורא:

דף י"ג ע"א **וכן הוא אומר** אל תזכרו ראשונות כו' משל למה הדבר דומה כו'.

אף ישראל לריות אחרונות משכחות את הראשונות. כבר נזכר קמאי דקמאי על האגדה זו דהא אמר מקודם לא שחפיק יליאת מלרים ממקומו כו' ואח"כ אמר לריות אחרונות משכחות את הראשונות. וכן נמי מקרא דמייתי משמע שיסבחו לגמרי יליאת מלרים. ועוד דבניגול מן הארי לא אמר שכתב מעשה זאב ואח"כ אמר שכתב מעשה שניהם. ואמר רבינו לבאר על פי מ"ס (ברכות לד) כל הנביאים לא נחזקו אלא לימות המשיח כו' ופליגא דשמואל דאמר אין בין עוב"ז לימות המשיח אלא שצבור גליות. ואלו ואלו ד' אלפים חיים הם. כי ב' ימות המשיח הן היינו ימות משיח בן יוסף וזה תליא בזכות כמ"ס (סנהדרין לח) זכו אחישנה ואם זכו היה מחיל מתחלת אלק החמישי כמ"ס (פ"ד ז א) ב' אלפים ימות המשיח ואז אין בין עוב"ז לימות המשיח אלא שצבור גליות אבל עשו לא יפול בידו. ואח"כ באלף הששי כשיבוא הזמן בעה"ב לא עשו עם גוג ומגוג על ה' ועל משיחו ויפלו כלם ביד משיח בן דוד. וכשיבוא משיח בן דוד יתקיים מ"ס בלע המות לגלל וכל יעודי הנביאים וזה נקרא לעתיד לבוא. [וע"פ בזה בביאור הגר"א לספרא

לנפשותא פ"א דף יו"ד ד"ס מלך השמיני כדר] והשתא מייתי שפיר ראי' ממ"ס אל תזכרו ראשונות וכו' דזה הפסוק קאי בשעת משיח בן דוד אחר מלחמת גוג ומגוג ואמר אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תזכרו זה יליאת מלרים דהא לכאורה קשה למה אמר כאן שנשכח יליאת מלרים הא יליאת מלרים נשכח כבר בשעת משיח בן יוסף דהיינו לאחר שיצבד גליות. אלא פ"כ דבשעת שיצבד גליות עדיין לא נעקר יליאת מלרים ממקומו לגמרי לכך נ"ל דהשתא נשכח לגמרי. והשתא נמי מייתי שפיר מהמ"ס ללרס אחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניגול כו' משום דאז מרמו אגלות מלרים וארי מרמו אשצבור גליות. ונ"ס היה מספר מעשה ארי ולא קאמר שכתב מעשה זאב. והיינו משום שלא נעקר עדיין יליאת מלרים ממקומו אלא ששיעבוד גליות פיקר ובשעת הלל מלחמת גוג ומגוג. שכתב מעשה שניהם (פי' ספר אבן שלמה סי' קנ"ה בהערה) (וע"פ ביאור הגר"א על אגדת ברכות): אלא מפנה הקורא ליעקב יעקב ה"כ שאני כהם דהדר אהדריה קרא וכו' וקשה באמת תיקשי על הקב"ה גופיה שבתחלה אמר לו ישראל יהיה שמך ואח"כ קראו יעקב. ועוד מאי תירץ הקב"ה אהדר ליה א"כ נימא אף באברהם כן כיון דחזינן דקביעת השם של הקב"ה הוא לאו דוקא וגרסה לרבינו לחרץ פ"פ מה דאיתא בספרי כ"מ שנאמר יהיה היינו מיד וכ"מ שנאמר והיה היינו לאחר זמן. והשתא מיושב שפיר דבאברהם נאמר והיה שמך משמע שמיד יקרא שמו אברהם. אבל גבי יעקב כתיב ישראל יהיה שמך משמע שלאחר זמן יהיה שמו ישראל וא"כ מוכח מהקרא שאינו אלא אזכרה אלפיה. (פי' זוהר מ"א קע"ג ב' קע"ד א) והנ"ל מייתי עוד ראי' דהקב"ה גופא אהדר השתא וקראו יעקב:

פרק ב

היה קורא בתורה כו' אם כיון לבו כו' היינו אפי' שלא קרא הפרשיות כסדרן אלא כמו שהם כחובים בתורה ילא:

ואם לאו לא ילא. מיותר וכן בבלי וירושלמי ליתא. [פי' במשנה שדפס בגמ' בבבלי ובירושלמי ליתא]. שאם לא כיון לא צריך להשמיטו באם הי'